

ÁRKOS IVÁN*

Fejezetek az OMIKK történetéből – a Műszaki Film Tájékoztató Központ filmbemutatói

Az 1883-ban alapított Magyar Királyi Technológiai Iparmúzeum könyvtárának jogutódjaként az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár a 20. század utolsó harmadában a hazai műszaki-tudományos és gazdasági információszolgáltatás „fellegvára”, egyben az ország legnagyobb műszaki könyvtára volt. Könyvtárának állományát 600 ezer fordításmásolat, 500 ezer könyv, 130 ezer külföldi kutatási jelentés, 2200-féle folyóirat 300 ezer kötete és száznál több CD-ROM adatbázis képezte. E hatalmas ismeretanyagra épült szolgáltatások köre a témafigyeléstől és irodalomkutatástól a könyvkiadásig, a 30 nyelvről, illetve nyelvre történt fordítástól a könyvtárosképzésig, 17 féle folyóirat megjelentetésétől az EU-innovációk közvetítéséig terjedt, mégpedig az ISO 9002 minőségbiztosítás igen magas színvonalán. A két világháborút, a gazdasági világválságot és az 1956-os forradalmat túlélte intézmény azonban elvérzett az 1998–2002. évi kormányzat kultúrpolitikájának porondján, s a fénykorában félezer munkatárssal működő, nemzetközi szakmai körökben méltán elismert OMIKK 2001. június 30-én befejezte önálló országos szakkönyvtári létét.

Az intézmény fennállásának 119 éve alatt számos úttörő kezdeményezés született, amelyek sorába tartozott az 1981 és 1987 között rendezett tudományos film- és videobemutatók sorozata. E sorozatot az OMIKK 1963-ban létrehozott filminformációs egysége, a Műszaki Film Tájékoztató Központ szervezte, amely a hazai és nemzetközi műszaki-tudományos filminformációk magyar „gazdájaként” katalógustárat épített, ellátta a szocialista országok filminformációs rendszerének (az INTERFILMINFORM) titkársági feladatait, részt vett a Magyar Kereskedelmi Kamara Filmbizottságának munkájában, folyóiratot (Audiovizuális Közlemények – később Médiakommunikáció) és negyedéves tájékoztatót (Technical Film Cards, illetve Műszaki és tudományos Filmek) szerkesztett és adott ki angol és magyar nyelven, továbbá aktív szerepet vállalt a hazai tudományos szakfilmélet vérkeringésében (konferenciák, Budapesti Műszaki Filmszemlék stb.).

A bemutató-sorozat megindítása abból a felismerésből született, hogy a műszaki-tudományos ismeretek terjesztése, az audiovizuális kultúra színvonalának emelése, a műszaki és tudományos innováció elősegítése céljából nem elegendő a filmek tartalmáról csupán – mégoly szakszerű – információkat szolgáltatni, hanem magát a tartalmat kell közvetlenül megismertetni az érintett szak- és nagyközönséggel. Az elképzelés létjogosultságát az is aláhúzta, hogy ilyen tárgyú filmeket a hazai mozihálózatban (a Híradó és a nagyfilm között) csak elvétve vetítettek, az MTV pedig csak a „Delta” és a „Kisfilmek a nagyvilágból” című sorozataiban adott közre ilyen alkotásokat.

* BME OMIKK Tudománytörténeti Műhely, 1011 Budapest, Gyorskocsi u. 5–7.

A hazai nagykönyvtárak történetében példátlan kezdeményezés gondolata szerencsére nemcsak a hazai szakfilmgyártás stúdióinak, valamint a MTESZ Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesülete (az OPAKFI) és a Kereskedelmi Kamara Filmbizottsága körében talált tetszésre, hanem a felügyeleti feladatkört ellátó Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság is támogatta, sőt, a kultúrpolitika jóváhagyásával megnyerte a hazánkban működő külképviseletek közreműködését is. E támogatottság révén 1981-ben az OMIKK Múzeum utcai székházának – a gróf Károlyi család egyik volt palotájának – barokk klubtermében a dán műszaki, tudományos és gazdasági filmnapokkal megkezdődött előbb a szakfilm-, majd a technika fejlődésével a szakfilm- és videobemutatók sorozata.

A mindvégig nyilvános és díjtalan bemutatók célja kezdettől az volt, hogy egy-egy ország nemzeti filmtermésének, ill. egy-egy szakterület eredményeinek igényesen válogatott, lehetőség szerint legfrissebb és legsokoldalúbb anyaga kapjon helyet a vetítések programjában. A kettőtől öt napig tartó bemutatók sorában felváltva szerepeltek a nemzeti és a tematikus rendezvények, s a programok összeállítását nemcsak a szervezők, a gyártók és a forgalmazók elképzelései, hanem a nagyközönség véleménykutatással megismert igényei és javaslatai is befolyásolták.

A bemutatókhoz a filmeket a tulajdonos hazai szakfilmtárak, szakintézmények, követségi filmtárak és külföldi kulturális intézmények díjtalanul bocsátották rendelkezésre, s több esetben anyagi és technikai segítséget is nyújtottak a rendezvények előkészítéséhez és lebonyolításához. A bemutatók valamennyi költségét a szövegkönyv-fordítástól a programok sokszorosításáig, a propagandaanyagok kiküldésétől a közreműködők honorálásáig a rendező OMIKK vállalta magára.

A rendezvények közönségének egyik részét a könyvtár és intézmény látogatói képezték, másik részének „toborzása” közintézményeknek küldött plakátok és szóróanyagok, napilapokban megjelent híradások, személyre szóló meghívások útján folyt. A nézők érkezési sorrendben foglalhatták el tetszés szerinti helyüket, s a vetítések előtt az esemény „házigazdája” köszöntötte a megjelenteket. A vetítések programját úgy állították össze, hogy egy-egy szünet nélküli blokk ne legyen hosszabb egy óránál. A külföldi filmeket részben élőszavas narrációval megoldott szinkronizálással, részben a tartalom magyar nyelvű annotációjának előzetes ismertetésével mutatták be.

A nemzeti filmbemutatók megnyitójának többségét jelenlétével megtisztelte az adott ország követségének vezetője vagy annak képviselője is, így pl. a dán és brit filmnapokat a nagykövet, a szovjet, francia, nyugatnémet és keletnémet filmnapokat az ország kultúrintézményének vezetője. A tematikus filmbemutatók megnyitásán az adott szakterület filmstúdiójának vezetője, az ENSZ Vision Habitat filmbemutatókon a kelet-európai képviselő személyesen köszöntötte a résztvevőket. A nemzeti filmbemutatók többségéhez reprezentatív állófogadás is kapcsolódott, a dán nagykövet pl. saját házában látta vendégül a szakfilmes és szakújságíró szakma képviselőit.

Mind a nemzeti, mind a tematikus bemutatókhoz több esetben kamarakiállítások formájában poszter-, könyv- és folyóirat-bemutatók kapcsolódtak, de volt olyan rendezvény is, ahol – mint pl. a vízügyi filmnapokon, – a szakma könyvtári és technikátörténeti relikviáit ismerhette meg a közönség. A bemutatókhoz országok, illetve szakterületek képviselői a legtöbb esetben díjtalan szakmai információs anyagokat: prospektusokat, tájékoztatókat, filmkatalógusokat, könyvek és folyóiratok mutatószámait ajándékozták a megjelenteknek. A nézők véleményének megismerése részben a vetítések utáni kötetlen beszélgetések révén, részben kérdőívek útján történt, s ezek eredményének feldolgozása adott segítséget az újabb programok tervezéséhez, a rendezvények színvonalának emeléséhez és a közönség igényeinek való megfeleléshez.

A bemutató-sorozat keretében 1981 és 1987 között 7 nemzeti és 13 tematikus rendezvényre került sor. A nemzeti filmbemutatók Dánia, az Egyesült Királyság, Franciaország, Kelet-Németország, Nyugat-Németország és a Szovjetunió alkotásait mutatták be, a tematikus filmbemutatók az építésügy, a környezetvédelem, az oktatás, a posta- és távközlés, a számítástechnika és a vízügy, valamint az ENSZ Vision Habitat településfejlesztési filmjeit ismertették meg. A 20 rendezvény 78 vetítési napján bemutattak 543 filmet és videót összesen 6518 regisztrált néző látta. A statisztika nyelvén ez átlagosan 85 fős látogatottságot jelent vetítési naponként, ami igencsak attraktív számadat a Klubterem optimálisan 60-70 fős befogadóképességéhez képest. A nemzeti bemutatók néző-

szám-dobogósai a brit, francia és nyugatnémet rendezvények voltak, a tematikus bemutatók körében a legnagyobb sikert a Vision Habitat, az oktatási és a közlekedési témák aratták.

Összefoglalva megállapítható, hogy a rendezvények igazi sikerét nem a nagyszámú látogatósság, hanem a műszaki és tudományos ismeretek eme újszerű népszerűsítésének révén elért szemléletformálódás, a tudomány és technika iránti érdeklődés felkeltése és fokozása, az innovációs készségek fejlesztése és gazdagítása képezte.

Az első magyar tűzzoniáné jelvénygyár jelvénygyűjteménye

Az 1899-ben alakult Magyar Tűzzoniáné az első magyar jelvénygyár volt, amely a jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.

AZ ELSŐ KÖRÖK, 1899-1929

Az első körökben, az 1899 és 1929 közötti időszakban egyáltalán nem, hanem csak a jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.

Külön figyelmet érdemelnek a polgári jelvények. Ezek közül a legjelentősebbek a háborús, katonai jelvények. Az első világháború idején a polgári jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.

A jelvények népszerűségére jellemző, hogy a háborús jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.

A jelvények népszerűségére jellemző, hogy a háborús jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.

A jelvények népszerűségére jellemző, hogy a háborús jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta. A jelvények, plakátok, szobrászati művek, és a tűzzoniáné egyéni és közös munkáinak gyűjteményét tartalmazta.